

ЕВРОПЕЙСКА СМЕТНА ПАЛАТА
TRIBUNAL DE CUENTAS EUROPEO
EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR
DEN EUROPÆISKE REVISIONSRET
EUROPÄISCHER RECHNUNGSHOF
EUROOPA KONTROLLIKODA
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
EUROPEAN COURT OF AUDITORS
COUR DES COMPTES EUROPÉENNE
CÚIRT INIÚCHÓIRÍ NA HEORPA

EUROPSKI REVIZORSKI SUD
CORTE DEI CONTI EUROPEA
EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
EUROPOS AUDITO RŪMAI

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
IL-QORTI EWROPEA TAL-AWDITURI
EUROPESE REKENKAMER
EUROPEJSKI TRYBUNAŁ OBRACHUNKOWY
TRIBUNAL DE CONTAS EUROPEU
CURTEA DE CONTURI EUROPEANĂ
EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE
EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN
EUROPEISKA REVISIONSRÄTTEN

Aruanne Euroopa Keskpanga CO₂ jalajälje haldamise kohta

koos Euroopa Keskpanga vastustega

SISUKORD

	Punktid
Sissejuhatus	1–5
Auditi ulatus ja lähenemisviis	6–8
Auditileiud	9–56
Strateegiad süsinikdioksiidi heite vähendamiseks	9–26
Süsinikdioksiidi heite vähendamine	10–15
Allesjäänud heite kompenseerimine	16–19
Süsinikdioksiidi jalajälje terviklik arvutamine	20–26
Keskkonnajuhtimisvahendid	27–43
Euroopa keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteem (EMAS)	27–38
Keskkonnasõbralike hoonete programm (<i>GreenBuilding programme</i>)	39–42
ELi käitumisjuhend andmekeskuste energiatõhususe kohta	43
Säästvad hanked	44–56
EKP hanke-eeskirjad	44
EKP kutsetegevuse käsiraamat	45–48
Säästvate hangete juhend	49–55
Hankemenetlustest moodustatud valimi kontrollimine	56
Järeldused ja soovitused	57–70
Kas EKP oli määratlenud CO ₂ -heite vähendamise strateegiad ja need mõjusalt ellu viinud?	58–63
Kas EKP-l on olemas pidevat arengut toetavad asjakohased keskkonnajuhtimisvahendid?	64–67
Kas EKP kehtestas säästvate hangete jaoks standardid ja kas neist peeti kinni?	68–70

SISSEJUHATUS

1. Euroopa Keskpang (edaspidi „pank” või „EKP”) ja kõikide ELi liikmesriikide keskpangad moodustavad koos Euroopa Keskpangade Süsteemi (EKPS). EKPSi esmane eesmärk on hinnastabiilsuse säilitamine. Samuti toetab EKPS liidu üldist majanduspoliitikat, et kaasa aidata liidu eesmärkide saavutamisele. EKP täidab oma põhikirjas¹ sätestatud ülesandeid ning vastutab oma tegevuse ja vahendite haldamise eest.
2. Euroopa Kontrollikoja (edaspidi „kontrollikoda”) EKP juhtimise tõhusust käsitlev audit põhineb panga põhikirja artikli 27 lõikel 2. Audit käsitleb EKP keskkonnajuhtimist ja keskendub eelkõige meetmetele, mille eesmärk on vähendada panga kui avaliku sektori organisatsiooni tegevuse tekitatud CO₂ jalajälge².
3. EKP otsuseid tegevateks organiteks on EKP nõukogu ja juhatus. Juhatus vastutab EKP jooksva töö ja ressursside (kaasa arvatud keskkonnajuhtimise) juhtimise eest. Juhatus võtab vastu keskkonnapoliitika ja keskkonnajuhtimise raamistiku, eraldab ressursid, nimetab ametisse keskkonnakoordinaatori ja keskkonnajuhi. Lisaks allkirjastab juhatus EKP iga-aastase keskkonnaaruande ja kiidab heaks selle avaldamise.
4. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 11 sätestatakse, et liidu poliitika ja tegevuse kujundamisse ja rakendamisse tuleb integreerida keskkonnakaitse nõuded, eelkõige pidades silmas säästva arengu edendamist.

¹ EKPSi ja EKP põhikiri on lisatud protokollina Euroopa Liidu toimimise lepingule.

² CO₂ jalajälg on organisatsiooni tegevuse tagajärjel atmosfääri paisatud kasvuhoonegaaside heite kogumaht. Kasvuhoonegaaside heide arvutatakse ja esitatakse tavaliselt süsinikdioksiid-ekvivalendi kujul.

5. Euroopa Liidu keskkonnapoliitika rajaneb ettevaatusprintsiiibil ja põhimõtetel, mille kohaselt tuleb võtta ennetusmeetmeid, keskkonnakahjustus tuleb heastada eeskätt kahjustuse kohas ja selle eest peab maksma saastaja³.

AUDITI ULATUS JA LÄHENEMISVIIS

6. Kontrollikoja auditiga hinnati 2013. aastal seda, kas EKP-I oli ajavahemikus 2008–2013 olemas poliitika panga haldustegevuse põhjustatud negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks, ning kas seda poliitikat rakendati mõjusalt⁴.

Kontrollikoda kontrollis, kas:

- CO₂-heite vähendamise strateegiad olid määratletud ja mõjusalt ellu viidud;
- olid olemas pidevat arengut toetavad asjakohased keskkonnajuhtimisvahendid;
- olid kasutusel säästvate hangete standardid ja kas neist peeti kinni.

7. Audit aluseks olid küsimustikud, intervjuud ning EKP poolt kontrollikoja käsutusse antud dokumentide ja statistika analüüs. Lisaks kontrolliti hankemenetlustest moodustatud valimit.

8. Tegu ei olnud süsinikdioksiidi auditiga, st eesmärk ei olnud EKP CO₂ jalajälje üle arvutamine või selle aluseks olevate andmete täpsuse kontrollimine.

³ Vt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 191.

⁴ Kontrollikoda on uurinud sama teemat ka teistes valitud ELi institutsioonides, organites ja asutustes, ning kavatses avaldada oma sellekohase töö tulemused 2014. aasta jooksul.

AUDITILEIUD

Strateegiad süsinikdioksiidi heite vähendamiseks

9. Aluslepingus sätestatud põhimõtete valguses (vt punkt 5) on EKP süsinikdioksiidi heite keskkonnamõju vähendamiseks kaks teineteist täiendavat võimalust:

- a) heite vähendamine (prioriteetne lahendus);
- b) allesjäänud heite kompenseerimine.

Süsinikdioksiidi heite vähendamine

Kohustus heidet vähendada

10. 2013. aasta juunis avaldatud kõige uuema keskkonnapoliitika kohaselt⁵ „kohustub EKP pidevalt parandama oma keskkonnatoimet ja vähendama ökoloogilist jalajälge [---], selle saavutamiseks võtab pank meetmeid oma igapäevase tegevuse käigus tekkiva süsinikdioksiidi heite vähendamiseks [---].”

11. Varasemates versioonides⁶ esinenud mitmed ebamääraselt sõnastatud kohad on kõige uuemast keskkonnapoliitikast kõrvaldatud. Varasemate versioonide kohaselt kohustuti küll vähendama EKP süsinikdioksiidi heidet, ent seda vaid „põhimõtteliselt”.

Heite vähendamiseks seatud eesmärgid

12. Oma keskkonnaaruannetes on EKP seadnud endale eesmärgid heite vähendamiseks. Esimene eesmärk oli vähendada 2011. aastal CO₂ jalajälge

⁵ Keskkonnapoliitika võttis vastu panga nõukogu ja kiitis heaks juhatus (see avaldati EKP 2013. aasta keskkonnaaruandes).

⁶ Vt EKP 2010. aasta keskkonnaaruanne ja 2012. aasta keskkonnaaruande ajakohastatud variant.

15% võrra (võrreldes 2009. aasta näitajatega)⁷. 2013. aastaks oli EKP seadnud eesmärgi vähendada CO₂ jalajälge 10% võrra (võrreldes 2011. aasta näitajatega). Ei keskmise tähtajaga (st kuni aastani 2020) ega pikaajalisi (st 2020. aastast edasi) eesmärke ei seatud. Taoliste eesmärkide seadmine on tähtis organisatsiooni keskkonnajuhtimise kavandamise ja selle jätkusuutlikkuse seisukohast.

CO₂ heites toimunud muutused

13. 2008. aasta on esimene, mille kohta esitati EKP CO₂ jalajälge puudutavad andmed. 2008. aastaga võrreldes suutis EKP oma CO₂ jalajälge 2012. aastal absoluutarvudes vähendada (heite kogumaht vähenes) hoolimata sellest, et töötajate arv suurenes. Suhteliselt (ühe töötaja kohta) oli tegu aga veelgi suurema vähenemisega. **Tabelis 1** esitatakse nii absoluut- kui suhteliste näitajate muutus.

Tabel 1. CO₂ heite absoluutne ja suhteline vähenemine (2008. aasta aruandluses kasutatud ulatus)

	2008	2012	Muutus
Heitkogused kokku (CO ₂ -ekvivalendi tonnides)	17 023	9617	- 43,5%
Töökohtade arv	2140	2399	+12,1%
Heitkogused töökoha kohta (CO ₂ -ekvivalendi tonnides)	7,95	4,01	-49,6%

Allikas: EKP 2013. aasta keskkonnanaruanne, kontrollikoja arvutused.

14. Seni saavutatud heitkoguste vähendamine tuleneb peamiselt rohelise elektrienergia ostmisest⁸. Vähendatud on ka küttest ja jahutusest, kontoripaberi kasutamisest ja trükistest tulenevaid heiteid. Tööreisidest (auto, rong ja lennuk)

⁷ Eesmärk saavutati ja heidet vähendati peaaegu 30% võrra.

⁸ Alates 2009. aastast kasutab EKP taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit, mida CO₂ jalajälje arvutamisel käsitletakse kui saastevaba energiat. Rohelise energia osakaal panga kogu elektritarbimises moodustas 2012. aastal 65,8%.

tulenevad heitkogused 2012. aastal võrreldes 2008. aastaga ei muutunud (vt üksikasjalikud andmed **tabelis 2**).

15. EKP ei plaani 2013. aastaks heitkoguste vähendamiseks seatud eesmärki täita (vt punkt 13), kuna pank on seisukohal, et praegustel rendipindadel ei ole heitkoguste edasine vähendamine tehniliselt ja rahaliselt enam võimalik. Lisaks mõjutab näitajaid uue pangandusjärelvalve ülesannetest tulenev töötajate arvu suurenemine.

Allesjäänud heite kompenseerimine

16. Süsinikdioksiidi kompenseerimine on süsteem, mille raames kompenseeritakse organisatsiooni tekitatud heitkogused (või osa neist), ostes mujal maailmas säästetud süsinikdioksiid-ekvivalendi koguseid (nt söekütteil töötava elektrijaama tuuleparkidega asendamise teel vähendatud heited). Tegevust, mille tekitatud heide täies mahus kompenseeritakse, nimetatakse CO₂-neutraalseks⁹.

17. EKP 2013. aasta keskkonnanaruande kohaselt kasutati heite kompenseerimist kõigi Saksa raudteel (Deutsche Bahn) rongiga tehtud tööreiside puhul. 2012. aastal välditi seeläbi CO₂ heite tekkimist mahus 30,9 tonni, mis moodustab organisatsiooni kogu süsinikdioksiidi jalajäljest vaid väikese osa.

18. Rahvusvaheliste tööreiside teenuste hankimiseks soovitatakse EKP säästvate hangete juhendis (detsember 2012) lisada hanketingimustesse nõue, mille kohaselt peab edukaks osutunud pakkuja kompenseerima tööreiside käigus tekkinud kasvuhoonegaaside heite 100% ulatuses. Juhendi kohaselt peaksid süsinikdioksiidi kompenseerimise projektid vastama täiendavuse ja

⁹ Vt. Suurbritannia Energeetika ja kliimamuutuste ministeeriumi dokumendis „*A guide to carbon offsetting for the public sector*” (2. versioon, 2011, lk 11) esitatud määratlus: „CO₂-neutraalsus tähistab protsessi, mille netoheitkogus on null. See saavutatakse heitkoguste läbipaistva arvutamise, heite vähendamise ja allesjäänud heite kompenseerimise abil.”

püsivuse kriteeriumidele, vältima lekkeid ja topeltarvestamist, ning kompenseeritud koguseid peaks kinnitama erapooletu tõendaja.

19. EKP keskkonnapoliitikas süsinikdioksiidi kompenseerimist aga ei käsitleta.

Süsinikdioksiidi jalajälje terviklik arvutamine

ELi õigusaktides ei käsitleta süsinikdioksiidi jalajälje arvutamist

20. Kontrollikoda on seisukohal, et mõjusa heitkoguste vähendamise strateegia koostamise ja elluviimise eelduseks on usaldusväärne ja täielik info organisatsiooni süsinikdioksiidi jalajälje tegeliku suuruse kohta.

21. ELi õigusaktides ei käsitleta aga avaliku sektori organisatsioonide süsinikdioksiidi jalajälje arvutamist. 9. aprillil 2013¹⁰ vastu võetud soovitusel kutsub Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon”) üles kasutama avaliku sektori organisatsioonide olelusringi keskkonnatoime mõõtmiseks ja esitamiseks organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise meetodit. Organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise meetodi kasutajad peavad järgima asjakohasuse, täielikkuse, järjepidevuse, täpsuse ja läbipaistvuse põhimõtteid.

EKP süsinikdioksiidi jalajälje arvutamise ulatust on järkjärgult laiendatud

22. EKP süsinikdioksiidi jalajälje arvutamine hõlmas 2008. aastal algselt küttest ja jahutusest, elektritarbimisest, tööreisidest, kontoripaberi kasutamisest ja trükitud väljaannetest tulenevaid heiteid. 2008. aastal kasutatud ulatuse määratlust on hiljem kaks korda laiendatud (2011 ja 2012).

23. 2011. aastast alates võetakse arvesse konverentsidel osalejate reisimisel tekkivad heited. 2012. aastal hinnati konverentsidest ja muudest üritustest osa võtnud 20 000 organisatsioonivälise osaleja tekitatud CO₂ heite mahuks ligikaudu 4000 tonni. Seejuures tekib aga topeltarvestuse oht, sest osa

¹⁰ ELT L 124, 4.5.2013, lk 1.

nimetatud heitest võib juba sisalduda osavõtjate endi organisatsioonide arvutustes. Samas ei võetud panga arvutuses arvesse EKPd 2012. aastal külastanud teisi külastajaid (mitte konverentsidel osalejaid), keda oli kokku peaaegu 70 000.

24. Alates 2012. aastast võetakse arvesse välise andmekeskuse energiatarbimine ja EKP ruumes kasutatavad jahutusvedelikud.

25. **Tabelis 2** võrreldakse aruandluse algset (2008) ja laiendatud ulatust (2012).

Tabel 2. Heitkogused allikate lõikes (2008. ja 2012. aasta ulatuse võrdlus)

	2008	2012	2012. aasta süsinikdioksiidi jalajälje jaotus
<u>2008. aasta ulatus</u>			
Küte ja jahutus	5 495,80	4 871,70	27,4%
Elekter	8 831,50	2 504,90	14,1%
Tööreisid	1 741,40	1 748,80	9,8%
Kontoripaber ja trükised	954,30	491,20	2,8%
2008. aasta ulatuse alusel KOKKU	17 023,00	9 616,60	54,0%
<u>2012. aasta laiendatud ulatus</u>			
Konverentsidel osalejate reisid	e.k.	4 059,80	22,8%
Välise andmekeskuse energiatarbimine	e.k.	4 085,50	23,0%
Jahutusvedelikud	e.k.	31,10	0,2%
2012. aasta laiendatud ulatus KOKKU	e.k.	8 176,40	46,0%
2008. aasta ja 2012. aasta laiendatud ulatus KOKKU	e.k.	17 793,00	100%

Allikas: EKP 2013. aasta keskkonnaaruanne, kontrollikoja arvutused.

Täiendavad võimalused läbipaistvuse, täielikkuse ja asjakohasuse suurendamiseks

26. 2013. aastal komisjoni soovitatud organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise meetodiga¹¹ võrreldes puudub EKP süsinikdioksiidi jalajälje arvutusest aruandlusest mitu elementi, eelkõige aga töötajate kodust tööle ja tagasi sõitmisest tingitud ning EKP uue hoonekompleksi¹² ehitamisega tekitatud heitkogused.

Keskkonnajuhtimisvahendid

Euroopa keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteem (EMAS)

27. Komisjoni sõnul on Euroopa keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteem (EMAS)¹³ „turul pakutavatest keskkonnajuhtimisvahenditest kõige usaldusväärsem ja kindlam”¹⁴. EMASi eesmärk on edendada organisatsioonide keskkonnatoime pidevat parandamist.

28. EMASis osalemine on vabatahtlik ja „see võib neile [osalejatele] lisakasu tuua halduskontrolli lihtsustumise, kulude vähenemise ja paranenud avaliku maine näol, tingimusel et nad suudavad tõendada keskkonnatoime parandamist”¹⁵.

¹¹ Vt organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise juhend (ELT L 124, 4.5.2013, lk 107).

¹² EKP uus hoonekompleks Grossmarkthalle piirkonnas.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1221/2009 organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) (ELT L 342, 22.12.2009, lk 1).

¹⁴ Vt EMASi infoleht „EMAS and ISO 14001: complementarities and differences”.

¹⁵ Vt määruse (EÜ) nr 1221/2009 põhjendus 8.

EMASist kinnipidamine ja süsteemi ulatus

29. EKP sai oma esimese EMASi kinnituse juulis 2010¹⁶ ja seda uuendati juulis 2013. Organisatsiooniväline tõendaja kinnitas EKP keskkonnapoliitika, keskkonnakava, keskkonna juhtimissüsteemi ja 2013. aasta konsolideeritud keskkonnuaruande vastavust määrusele (EÜ) nr 1221/2009, ning et puuduvad tõendid selle kohta, et organisatsioon ei ole täitnud õigusaktides sätestatud keskkonnualaseid nõudeid.

30. EMASi rakendamiseks kasutati olemasolevat tööjõuressurssi (tööjõuneutraalne projekt). EMASi rakendamise lõplik maksumus (konsultatsioon, sertifitseerimine, kommunikatsioonitegevus) on vähem kui 100 000 eurot aastas.

31. EMAS hõlmab EKP Maini äärses Frankfurdis asuva peakorteri kogu tehnilist ja haldustegevust. Kompleksi kuuluvad kolm üüritud kõrghoonet (Eurotower, endine Commerzbank panga hoone ja Eurotheum), mille brutopindala on kokku ligikaudu 133 000 ruutmeetrit.

32. EMAS ei hõlma aga EKP poolt Frankfurdi piirkonnas asuvas andmekeskuses üüritavat pinda. Nimetatud andmekeskuse tekitatud süsinikdioksiidi heide sisaldub esimest korda 2013. aasta keskkonnuaruandes.

33. Käivad ettevalmistused EMASi rakendamiseks EKP uues hoonekompleksis. Kavakohaselt lõpetatakse ehitustööd 2014. aastal.

¹⁶ Samal ajal anti EKP-le ISO 14001 sertifikaat. EMAS sisaldab kõiki ISO 14001 nõudeid.

34. 9. novembril 2013 teatas EKP kavatsusest jätkata EMASiga hõlmatud Eurotoweri hoone üürimist. Hoones hakkavad tööle pangandusjärelevalvega tegelevad töötajad¹⁷.

EMASi keskkonnajuhtimise programm

35. EKP uude kompleksi kolimise ootuses keskenduti perioodi 2012–2013 keskkonnajuhtimise programmis peamiselt keskkonnaalase teadlikkuse kasvatamisele ja käitumise muutmisele. Kuna EKP kavade kohaselt peab uus kompleks vastama kõrgetele tehnilistele ja keskkonnastandarditele, on mõlemad eesmärgid prioriteediks ka tulevikus.

36. 2012.–2013. aasta programmis olid teadlikkuse kasvatamise meetmed sõnastatud väga üldiselt („anda töötajatele üksikasjalikku teavet keskkonnasäästlikkuse võimaluste kohta tööl ja kodus” ja „kutsuda töötajaid üles kasutama kodust tööle ja tagasi sõitmiseks ühiskondlikku transporti”). Seega on raske hinnata nende kogumõju.

37. EKP-l puudub usaldusväärne informatsioon selle kohta, kui palju kasutatakse kodust tööle ja tagasi sõitmiseks ühiskondlikku transporti. 2008. ja 2012. aastal töötajate seas läbi viidud transpordialased uuringud ei andnud statistiliselt esinduslikke andmeid.

38. 2012. ja 2013. aasta keskkonnajuhtimise programmi üheks prioriteediks on ka säästvad hanked (teemat käsitletakse punktides 44–56).

Keskkonnasõbralike hoonete programm (*GreenBuilding programme*)

39. 2005. aastal käivitas komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus keskkonnasõbralike hoonete programmi. Programmi eesmärk on edendada mitteiluhoonete energiatõhususse tehtavaid investeeringuid, mis ennast selgelt

¹⁷ Selleteemalise pressiteate kohaselt ei ole EKP uues Grossmarkthalle kompleksis piisavalt ruumi panga uute ülesannete täitmiseks vajaliku ligikaudu 1000 lisatöötaja jaoks.

ära tasuvad, ent mis ületavad Euroopa hoonete energiatõhususe direktiivis ja kehtivates riiklikes ehitusseadustikes sätestatud nõudeid. Keskkonnasõbralike hoonete programmi partner¹⁸ peab tagama, et tema hooned tarbivad 25% vähem primaarenergiat (juhul, kui see on majanduslikult tasuv), kui kehtiv riiklik ehitusseadustik nõuab.

40. Detsembris 2009 esitas EKP Teadusuuringute Ühiskeskusele info selle kohta, et panga uue hoonekompleksi projekt vastab 25% väiksema energiatarbimise tingimusele ning sellele anti keskkonnasõbralike hoonete programmi partneri staatus.

41. 2013. aasta keskkonnaaruande kohaselt on hoone prognoositav energiatõhusus Saksa 2007. aasta energiasäästuseaduses sätestatud normist isegi 29% suurem.

42. Seni pole avaldatud lõplikku teavet selle kohta, kas EKP Eurotoweri hoone remontimisel (enne selle pangandusjärelevalve eesmärgil kasutusele võtmist) nõutakse keskkonnasõbralike hoonete programmi standarditest¹⁹ kinni pidamist²⁰.

ELi käitumisjuhend andmekeskuste energiatõhususe kohta

43. EKP ei ole liitunud komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse poolt alates 2008. aastast edendatava Euroopa andmekeskuste energiatõhususe käitumisjuhendiga. Nimetatud vabatahtlik käitumisjuhend loodi seoses andmekeskuste suure energiatarbimisega ja vajadusega vähendada neist lähtuvat keskkonnavalast, majanduslikku ja energiavarustuse kindluse alast

¹⁸ 2013. aasta 18. novembri seisuga on üle kogu Euroopa registreeritud 866 sellist hoonet.

¹⁹ Olemasolevad hooned peaksid peale remonti tarbima vähemalt 25% vähem primaarenergiat (juhul, kui see on majanduslikult tasuv).

²⁰ Praegu töötavad pangandusjärelevalvega tegelevad töötajad ühes teises Eurotoweri hoone läheduses asuvas hoones.

mõju. Eesmärk on anda andmekeskuste käitajatele teavet ja suunata neid keskuste energiatarbimist kulutõhusalt vähendama.

Säästvad hanked

EKP hanke-eeskirjad

44. EKP kaupade, teenuste ja ehitustööde hankimise õiguslik raamistik on paika pandud otsuses ECB/2007/5, milles sätestatakse panga hanke-eeskirjad²¹. Hangitavate kaupade, teenuste ja ehitustööde keskkonnaalaseid omadusi mainitakse nimetatud otsuses vaid põgusalt²² ja „säästvate hangete” kontseptsiooni ei mainita selles üldse.

EKP kutsetegevuse käsiraamat

45. Hangete läbiviimise sise-eeskirjad on fikseeritud EKP kutsetegevuse käsiraamatus. Käsiraamatus võetakse järgnev kohustus: „EKP hangib kaupu, teenuseid ja ehitustöid nii, et sellega kaasneks panga keskkonnatoime pidev ja mõõdetav paranemine, mis saavutatakse keskkonnamõju majanduslikult tasuval viisil vähendamise teel”.

46. Keskkonnaalase sertifitseerimise kohta sätestatakse sise-eeskirjades, et kui sertifitseerimine on asjakohane, peab see olema üheks valikukriteeriumiks.

47. „Majanduslikult kõige soodsama pakkumuse” menetluse kohta sisaldavad eeskirjad järgnevat: „Juhul kui kaupade, teenuste ja ehitustööde keskkonnaalased omadused on olulised, peaksid neile omistatud hindamiskoefitsiendid moodustama kogu punktisummast märkimisväärse osa”.

48. Selline sõnastus paistab viitavat hankemenetluse käigus hinna ja kvaliteedi eest antavate punktide koguarvule. Kontrollikoda avastas aga, et tegu ei ole

²¹ ELT L 184, 14.7.2007, lk 34.

²² Ühe võimaliku edukaks kuulutamise tingimusena, vt artikli 26 lõike 2 punkt a.

ühise arusaamaga ning et keskkonnaomadustele omistatava koefitsiendi määratlemisel võtavad juhid pigem arvesse üksnes kvaliteeti. Sellega võib kaasneda olukord, kus keskkonnaomadused moodustavad hinnale ja kvaliteedile omistatud hindamiskoefitsiendist alla viie protsendi, mis tähendab, et tõenäoliselt menetluse tulemust need oluliselt ei mõjuta.

Säästvate hangete juhend

49. 2012. aasta detsembris valmisid EKP kesksel hankeüksusel EKP säästvate hangete juhend, mille eesmärk on süstemaatiliselt säästev hanketegevus. Juhendis antakse taustteavet, kirjeldatakse hankeprotsessi läbiviimiseks seatud tingimusi ning esitatakse säästvate hangete teostamiseks välja töötatud üldine protseduur.

50. Juhendit täpsustati ajavahemikus 2010–2012 läbi viidud mitme piloothanke põhjal. See põhineb suuresti Euroopa Komisjoni keskkonnasäästlike riigihankeid (*Green Public Procurement*) käsitlevatel praktilistel soovitusel, mis on esitatud käsiraamatus „*Buying green!*” ja keskkonnasäästlike riigihangete töövahendeid käsitlevas väljaandes „*GPP toolkit*”²³.

51. Juhendis käsitletakse EKP tegevusest tulenevalt kõige suuremat keskkonnamõju omavaid tooteid ja teenuseid: st bürootarbeid ja -materjali, IT-seadmeid, puhastus- ja toitlustusteenuseid, transporti panka ja sealt ära, ning hoonete kasutust ja hooldust. Hilisemas etapis võidakse lisada veel täiendavaid kategooriaid.

52. Juhendi lisas pakutakse enamiku valitud toodete ja teenuste jaoks välja säästvate hangete tingimused. Erinevalt keskkonnasäästlike riigihangete töövahendite väljaandest ei jagata kriteeriume juhendite lisas põhikriteeriumideks („*core*”) ja süvakriteeriumideks („*comprehensive*”), vaid pakutakse iga kategooria jaoks välja ainult ühed kriteeriumid. EKP kriteeriumid

²³ http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

on komisjoni keskkonnasäästlike riigihangete omadest üldiselt rangemad, ent jäävad siiski alla süvakriteeriumidele. IT-seadmete kohta käivad EKP kriteeriumid on aga isegi rangemad kui komisjoni töövahendites kirjeldatavad süvakriteeriumid.

53. Juhend hõlmab ka mõnda valdkonda, mis sisaldub juba keskkonnasäästlike riigihangete töövahendite nimekirjas. Teisest küljest ei kajasta panga juhend mõnda keskkonnasäästlike riigihangete töövahendite nimekirjas sisalduvat asjakohast toodete ja teenuste rühma (nt mööbel ja mobiiltelefonid).

Menetlus säästvate riigihangete läbiviimiseks

54. Valitud tooterühmade hankimisega tegelevad osakonnad peavad:

- a) kaasama hanke- ja edukaks tunnistamise dokumentidesse keskkonnasäästlikkuse kriteeriumid (kaasa arvatud olelusringi põhine lähenemisviis);
- b) kontrollima vastavust keskkonnasäästlikkuse kriteeriumidele;
- c) koguma andmeid saavutatud tulemuste kohta ja edastama need panga hankeüksusele.

55. Keskkonnasäästlike riigihangete alase üldise koordineerimise eest vastutab hankeüksus. Alates 2013. aastast peab hankeüksus panga juhatusele keskkonnasäästlike riigihangete läbiviimise edenemisest aru andma. Seda tehakse aasta lõpu seisuga koostatava iga-aastase riigihangete järelevalvearuande kontekstis. Aruandlus toimub ka iga-aastase keskkonnajuhtimise aruande raames.

Hankemenetlustest moodustatud valimi kontrollimine

56. Kontrollikoda auditeeris valimit hankemenetlustest, mille hankedokumendid sisaldasid panga sõnul ka keskkonnakriteeriume²⁴. Kontrollimine kinnitas, et 2012. aastal hakkas EKP säästvate hangete põhimõtteid süstemaatilisemalt rakendama. Kaks kolmandikku kontrollitud hangetest vastas keskkonnasäästlikele riigihangetele seatud põhi- või süvakriteeriumidele. Keskkonnasäästlike riigihangete kriteeriume oleks aga olnud võimalik rakendada suurema hulga hankemenetluste puhul (eelkõige puudutab see IT-seadmeid ja ehitustöid) .

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

57. Kontrollikoda leidis, et EKP oli võtnud meetmeid panga haldustegevuse põhjustatud negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks, ent kontrollikoda kutsus üles sellealaseid jõupingutusi jätkama.

Kas EKP oli määratlenud CO₂-heite vähendamise strateegiad ja need mõjusalt ellu viinud?

58. EKP määratletud strateegiate prioriteet oli süsinikdioksiidi heite vähendamine, mitte aga panga haldustegevuse tekitatud heite kompenseerimine süsinikdioksiidi kompensatsiooni süsteemide abil.

59. 2008. aastaga võrreldes vähendas EKP 2012. aastal oma CO₂ heidet absoluutväärtuses 43,5% ja töötaja kohta pea 50% võrra.

60. Heitekoguste vähendamine tuleneb peamiselt taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri ostmisest, mida CO₂ jalajälje arvutamisel käsitletakse kui saastevaba energiat.

²⁴ Ajavahemikus 1. jaanuar 2012 kuni 15. veebruar 2013 alustatud 22 keskkonnakriteeriume sisaldanud hankemenetlusest valiti 11.

61. Heitekoguste edasine vähendamine on juba keerulisem, sest pangandusjärelevalvega seotud uued ülesanded laiendavad oluliselt panga tegevust.

62. EKP süsinikdioksiidi jalajälje arvutamise algset ulatust on võrreldes 2008. aastaga järkjärgult laiendatud, ent see ei sisalda endiselt mõningaid tähtsaid heiteliike. Eelkõige ei võeta arvesse töötajate kodust tööle ja tagasi sõitmisest tingitud ning EKP uue hoonekompleksi ehitamisega tekitatud heitkogused. Nimetatud heite arvestamiseks kutsub komisjon üles kasutama avaliku sektori organisatsioonide olulusringi keskkonnatoime mõõtmiseks ja esitamiseks mõeldud organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise meetodit.

63. EKP säästvate hangete juhendis (detsember 2012) soovitatakse tööreiside tekitatud heite kompenseerimiseks kasutada rangeid standardeid. EKP praeguses keskkonnapoliitikas aga süsinikdioksiidi kompenseerimist ei käsitleta.

Soovitused

1. EKP peaks jätkama oma süsinikdioksiidi heitekoguste vähendamist ja välja töötama poliitika allesjäänud CO₂ heite kompenseerimiseks.
2. EKP süsinikdioksiidi jalajälje arvutamist peaks parandama, võttes seejuures arvesse Euroopa Komisjoni koostatud organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise meetodit.

Kas EKP-l on olemas pidevat arengut toetavad asjakohased keskkonnajuhtimisvahendid?

64. Alates 2010. aastast osaleb EKP Euroopa keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS). EMAS hõlmab EKP Maini äärses Frankfurdis

asuva peakorteri kogu tehnilist ja haldustegevust. EMAS on pidevat arengut toetav mõjus keskkonnajuhtimisvahend. Käivad ettevalmistused EMASi rakendamiseks EKP uues hoonekompleksis, mille valmimine on planeeritud 2014. aastasse.

65. EKP kavade kohaselt peab uus kompleks vastama kõrgetele tehnilistele ja keskkonnastandarditele. Seetõttu kavatakse EMASi keskkonnajuhtimise programmis peale uude kompleksi kolimist keskenduda endiselt peamiselt keskkonnaalase teadlikkuse kasvatamisele ja käitumise muutmisele. Praegustes meetmetes on teadlikkuse kasvatamise ja käitumise muutmise meetmed aga sõnastatud väga üldiselt, mistõttu on raske hinnata nende kogumõju.

66. EKP osaleb komisjoni propageeritavas keskkonnasõbralike hoonete programmis, mille eesmärk on tagada, et panga uued hooned tarbivad 25% vähem primaarenergiat kui kehtiv ehitusstandard nõuab. Seni pole avaldatud lõplikku teavet selle kohta, kas EKP Eurotoweri hoone remontimisel (enne selle pangandusjärelevalve eesmärgil kasutusele võtmist) lähtutakse keskkonnasõbralike hoonete programmi standarditest.

67. EKP ei ole liitunud Euroopa andmekeskuste energiatõhususe käitumisjuhendiga.

Soovitused

3. EKP peaks tagama, et Eurotoweri hoone remontimisel lähtutakse rangetest energiatõhususe standarditest.

4. Selleks, et hinnata EMASi keskkonnajuhtimise programmis töötajate keskkonnaalase teadlikkuse kasvatamisele ja käitumise muutmisele suunatud tegevuse edenemist ja mõju, peaks see sisaldama mõõdetavaid näitajaid (nt ühiskondliku transpordiga kodust tööle ja tagasi sõitvate töötajate arv).

5. EKP peaks kinni pidama Euroopa andmekeskuste energiatõhususe käitumisjuhendi nõuetest.

Kas EKP kehtestas säästvate hangete jaoks standardid ja kas neist peeti kinni?

68. EKP hanketegevuse eeskirju sisaldavas 2007. aasta otsuses viidatakse säästvatele hangetele vaid kohas, kus hangitavate kaupade, teenuste ja ehitustööde keskkonnaalaseid omadusi mainitakse ühe võimaliku edukaks kuulutamise kriteeriumina. Otsus ei peegelda EKP püüdlusi hankida kaupu, teenuseid ja ehitustöid nii, et sellega kaasneks panga keskkonnatoime pidev ja mõõdetav paranemine.

69. Alates 2012. aasta detsembrist kehtiva EKP säästvate hangete juhendi eesmärk on toetada säästvate hangete läbiviimist praktiliste nõuannete ja süstemaatilise aruandlusega.

70. Kontrollikoja koostatud hankemenetluste valimi auditeerimise tulemused kinnitasid, et 2012. aastal oli EKP hakanud keskkonnakriteeriume süstemaatilisemalt kasutama.

Soovitused

6. EKP peaks oma hanke-eeskirju muutma nii, et need peegeldaksid paremini panga püüdlusi säästvaks hanketegevuseks.

7. Säästvate hangete juhendi rakendamisel tehtud edusammudest peaks EKP aru andma oma iga-aastase keskkonnaaruandes.

IV auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige dr Louis GALEA, võttis käesoleva aruande vastu 11. märtsi 2014. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

EUROOPA KESKPANGA VASTUS

EUROOPA KONTROLLIKOJA ARUANDELE EUROOPA KESKPANGA CO₂-JALAJÄLJE HALDAMISE AUDITI
KOHTA

Euroopa Keskpank (EKP) väljendab heameelt Euroopa Kontrollikoja aruande üle ning hindab kontrollikoja tähelepanekuid ja parandusettepanekuid. Allpool on esitatud EKP märkused konkreetsete punktide ja seitsme soovitusel kohta.

Punkt 12: EKP tunnistab, et CO₂-jalajälje üldiseks vähendamiseks on kasulik seada keskmise tähtajaga ja pikaajalised eesmärgid ning kavatseb seda teha pärast uutesse hoonetesse kolimist.

Punktid 19 ja 58: EKP arutab praegu ettepanekuid lisada kompenseerimise kohustus oma keskkonnapoliitika järgmisel ajakohastamisel 2014. aastal.

Punktid 26, 37 ja 62: Kuna Euroopa Komisjon on organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise lõpliku juhendi ja eelkõige organisatsiooni keskkonnajalajälje valdkonna eeskirjad alles hiljuti välja andnud ning need on endiselt katsetapis, on EKP-l seni olnud vähe võimalusi kaaluda nende mõju CO₂-jalajälje arvutamisele ja aruandlusele. Töötajate kodust tööle ja tagasi sõitmisest tingitud heitkoguse kohta töötab EKP praegu välja arvutusmeetodit, et lisada need andmed oma järgmisse CO₂-jalajälje aruandesse 2014. aastal. Vt ka vastust 2. soovitusel.

Punktid 36 ja 65: 2012.–2013. aasta keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemi (EMAS) programmis olid teadlikkuse kasvatamise ja käitumise muutmise meetmed sõnastatud üldiselt, et tagada nende paindlikkus EKP eri töötajarühmade jaoks. Ehkki meetmete kogumõju on tõepoolest raske põhjalikult hinnata, võttis EKP edusammude analüüsimisel arvesse teatavaid näitajaid. Näiteks TARGET2-väärtpaberite projekti töötajate läbi viidud energiasäästukampaanial (*Power Off*) olid selged näitajad ja positiivsed tulemused, mis on siiani tuntavad.¹ See katseprojektina toimunud kampaania viidi läbi keskkonnavalitse teavitamisele, töötajate kaasamisele ja käitumise muutmisele spetsialiseerunud organisatsiooni abil eesmärgiga toetada kogu organisatsiooni hõlmavate töövahendite, näitajate ja meetmete väljatöötamist. Ette valmistatakse teist katseprojekti, et seda kontseptsiooni enne organisatsioonis kasutusele võtmist veelgi edasi arendada. Vt ka vastust 4. soovitusel.

Punktid 42 ja 66: Eurotoweri hoone üürileping hõlmab keskkonnakaitse sätet, mis toetab remonditöödel keskkonnasõbralike hoonete programmi nõudeid ja asjaomaseid ehitusstandardeid. Ehkki lõplikku teavet ei

¹ Vt ka EKP 2013. aasta keskkonnanaruande lk 14. Kampaania eesmärk oli innustada töötajaid vähendama aktiivselt oma keskkonnamõju tööl, keskendudes eelkõige energiatarbimise vähendamisele. Kampaaniaga saavutati: a) aastase heitkoguse hinnanguline vähenemine 124 tonnilt 6 tonni CO₂-ni; ning b) kampaania lõpuks kolmel asjaomasel korrusel keskmiselt 94% elektriseadmete välja lülitamine. Välja lülitamata jäeti üksnes 6% IT-seadmetest.

ole veel avaldatud, on EKP alustanud läbirääkimisi Eurotoweri hoone üürileandjaga, et parandada energiatõhusust. Lisaks hindab üürileandja keskkonnasõbralike hoonete programmis osalemist. Vt ka vastust 3. soovitusel.

Punktid 43 ja 67: EKP soovib pärast uude hoonekompleksi kolimist saada energiatõhusa andmekeskuse omaniku sertifikaadi. Uue andmekeskuse tehnilised omadused – mõõdetavus, paindlikkus ja energiatõhusus – on võrreldavad Euroopa andmekeskuste energiatõhususe käitumisjuhendis sätestatuga. Vt ka vastust 5. soovitusel.

Punktid 44 ja 68: Vt vastust 6. soovitusel.

Punkt 48: EKP kaalub keskkonnaomaduste osakaalu täiendavat selgitamist oma säästvate hangete juhendi edasisel ajakohastamisel. Seoses keskkonnasäästlikkuse kriteeriumide osakaaluga majanduslikult kõige soodsama pakkumuse menetluses tuleks märkida, et see osakaal peab olema proportsionaalne ka teiste lepingu sõlmimise kvalitatiivsete kriteeriumitega. See peab tagama, et kõik tegevusega seotud nõuded kajastuvad piisaval määral lepingu sõlmimise kriteeriumides ning avaldavad seega asjakohast mõju menetluse tulemusele.

Punkt 63: EKP töötab praegu välja keskkonnapoliitikat süsinikdioksiidi heitkoguse vähendamiseks ja kompenseerimiseks. Vt ka vastust 1. soovitusel.

1. soovitus: EKP jätkab jõupingutusi süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamiseks ning allesjäänud CO₂-heitel kompenseerimise poliitika väljatöötamiseks.

2. soovitus: EKP aktsepteerib soovitud. Kuna Euroopa Komisjoni koostatud organisatsiooni keskkonnajalajälje leidmise meetod on endiselt katsetapis, jälgib EKP selle arengut ja tulemusi eesmärgiga lõimida see süsinikdioksiidi jalajälje arvutamisse.

3. soovitus: EKP aktsepteerib soovitud. Lisaks kehtivale üürilepingule, mis sisaldab keskkonnakaitse sätet, on kavas sõlmida Eurotoweri hoone üürileandjaga kokkulepe vajalike remonditööde ja järgitavate standardite kohta.

4. soovitus: EKP aktsepteerib soovitud ning lisab oma järgmisse EMASi keskkonnajuhtimise programmi mõõdetavad näitajad, eriti sellised, mis on seotud töötajate keskkonnavalase teadlikkuse kasvatamise ja käitumise muutmisega.

5. soovitus: EKP toetab täielikult Euroopa andmekeskuste energiatõhususe vabatahtliku käitumisjuhendi eesmärki kahandada energiatarbimist kõigis Euroopa andmekeskustes, vähendades seega heitkoguseid, piirates globaalset soojenemist ja säästes raha. EKP kaalub ka käitumisjuhendiga liitumise taotlemist.

6. soovitus: EKP aktsepteerib soovitust ja arutab võimalusi peegeldada paremini oma püüdlusi säästvaks hanketegevuseks oma hanke-eeskirjade järgmisel ajakohastamisel 2014. aastal.

7. soovitus: EKP aktsepteerib soovitust ja hakkab säästvate hangete juhendi rakendamisel tehtud edusammudest aru andma oma iga-aastasest keskkonnanaruandes.